

ΤΟ ΠΑΡΡΑΣΙΟ ΠΑΡΚΟ ΤΗΣ ΝΔ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

Στις αρχές του 20^{ού} αιώνα ένας μεγάλος Έλληνας αρχαιολόγος εγκατέλειπε ημιτελή μια σπουδαία ανασκαφική δραστηριότητα, κυνηγημένος από διάφορους παράγοντες. Ήταν ο Κωνσταντίνος Κουρουνιώτης, ο οποίος είχε φέρει στο φως ένα από τα σημαντικότερα αρχαία ιερά, όχι μόνον της Αρκαδίας και της Πελοποννήσου, αλλά της Ελλάδας γενικότερα, δηλαδή το ιερό του Λυκαίου Διός επάνω στο Λύκαιο Όρος. Η δραστηριότητά του, όμως, δεν είχε περιοριστεί εκεί. Αποκάλυψε μερικώς και τα κατάλοιπα της πόλης της Λυκόσουρας, της αρχαιότερης, κατά τους Αρκάδες, πόλης του κόσμου, που επόπτευε το ιερό του Διός, καθώς και ένα άλλο σπουδαίο ιερό, μέσα στην πόλη αυτή τη φορά, της Δέσποινας και της Δήμητρας.

Χρειάστηκε να περάσει σχεδόν ένας αιώνας για να ξαναρχίσουν και πάλι οι έρευνες στο Λύκαιο Όρος, το 2005, αυτή τη φορά με πρωτοβουλία της τότε εποπτεύουσας το Νομό Αρκαδίας Ε΄ ΕΠΚΑ της Σπάρτης και με τη συνεργασία της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών της Αθήνας. Από το 2006, με την ίδρυση της νέας ΛΘ΄ Εφορείας Αρχαιοτήτων, που είχε πλέον αποκλειστική αρμοδιότητα στο Νομό Αρκαδίας, η συνεργασία ισχυροποιήθηκε και καρπός αυτής ήταν η συνέχιση των ανασκαφών του Κ. Κουρουνιώτη και η συστηματικότερη, και σύμφωνα με τις νέες επιστημονικές προσεγγίσεις, διερεύνηση του αρχαιολογικού χώρου.

Άψογη και φιλική είναι η συνεργασία της Εφορείας μας με την Αμερικανική ομάδα, που έχει την τύχη να βρίσκονται επικεφαλής της δύο σπουδαίοι επιστήμονες, καθηγητές σε αμερικανικά Πανεπιστήμια, ο φιλέλληνας David Romano, καθηγητής στο πανεπιστήμιο της Πεννσυλβάνια και η ελληνίδα Μαίρη Βογιατζή, με καταγωγή από την Ανδρίτσαϊνα, καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο της Αριζόνας. Αυτό που εντυπωσίασε τους αμερικανούς συναδέλφους μας, δεν ήταν μόνον τα συγκεκριμένα αρχαιολογικά κατάλοιπα του ιερού του Διός, αλλά και το γεγονός ότι επάνω και γύρω από το Λύκαιο Όρος υπάρχει ένα πλήθος αρχαιολογικών χώρων, όπως π.χ. τα ιερά του Πανός και του Απόλλωνος Παρρασίου στο Λύκαιο, ένα δεύτερο ιερό του Πανός στη Νέδα, το ιερό της Δέσποινας και της Δήμητρας και η πόλη της Λυκόσουρας, η Τραπεζούς, που ταυτίζεται με την πόλη που ανασκάφηκε στα Κυπαρίσσια από την αρχαιολόγο, δρα Άννα Καραπαναγιώτου, η αρχαία Είρα, η αρχαία Μεγαλόπολη, οι ναοί της Αφροδίτης και της Άρτεμης στο Κοτίλι, ο ναός του Απόλλωνος Επικουρίου στις Βάσες, ο ναός της Αθηνάς στη Φιγάλεια, και πολλοί ακόμη χώροι λιγότερο γνωστοί. Το πλήθος των αρχαιολογικών θέσεων έδωσε την ιδέα στους ξένους αρχαιολόγους της δημιουργίας ενός πάρκου, που θα περιελάμβανε όλους

τους παραπάνω χώρους και θα αποτελούσε πόλο έλξης επισκεπτών, οι οποίοι θα μπορούσαν να διανυκτερεύουν σε ειδικούς ξενώνες. Παράλληλα, με την τοποθέτηση κατάλληλων ενημερωτικών πινακίδων, που θα περιείχαν χάρτες και άλλες χρήσιμες πληροφορίες, θα μπορούσαν να κατευθύνουν και να προκαλέσουν τον επισκέπτη να δει όχι μόνον τους αρχαιολογικούς χώρους, αλλά και τα βυζαντινά μνημεία, όπως και τα μνημεία της φύσης, τα παραδοσιακά κτίσματα και τα εξαιρετο φυσικό τοπίο και να παρακολουθήσει διάφορες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις.

Η πρόταση των φίλων καθηγητών, εάν υιοθετηθεί και πραγματοποιηθεί, είναι να ονομαστεί το Πάρκο Παρράσιο, μια και την ανατολική πλευρά του Λυκαίου Όρους κάλυπτε η αρχαία Παρρασία της Αρκαδίας, με αρκετές σημαντικές αρχαίες πόλεις, παρά το γεγονός ότι η προτεινόμενη έκταση του πάρκου, 300 τετραγωνικά χιλιόμετρα, υπερβαίνει τα όρια της αρχαίας Παρρασίας.

Την αρχικά προφορική πρόταση ενστερνίστηκε με χαρά και ικανοποίηση η Εφορεία μας, διότι, εάν υλοποιηθεί αυτή, καταρχάς θα δοθεί η δυνατότητα ανάδειξης όλων των αρχαιολογικών χώρων, αλλά παράλληλα και διατήρησης του καταπληκτικού τοπίου, το οποίο έχει μείνει αναλλοίωτο από την αρχαιότητα έως σήμερα, και χάρις στο οποίο δημιουργήθηκε το πλήθος των αρχαίων εγκαταστάσεων. Αλλά και ο σύγχρονος πολιτισμός θα έχει θέση, αφού προβλέπεται όχι μόνον η ανάπτυξη και προβολή των παραδοσιακών πολιτιστικών στοιχείων, αλλά ακόμη και η συστηματική παραγωγή των τοπικών παραδοσιακών προϊόντων. Για το λόγο αυτόν η Εφορεία μας βοήθησε και στη σύνταξη του σχετικού ενημερωτικού κειμένου, κάνοντας ουσιαστικές παρεμβάσεις και βοηθώντας στην ελληνική του απόδοση.

Όλα τα παραπάνω, εφόσον λειτουργήσουν σωστά, είναι σίγουρο ότι θα δώσουν μεγάλη ώθηση στην τοπική οικονομία, μια και ο τουρισμός είναι ένα από τα ισχυρότερα οικονομικά μας όπλα, θα κρατήσει επομένως κι τους νέους στον τόπο που γεννήθηκαν, ενώ η συντήρηση των διατηρητέων κτισμάτων και οικισμών θα δώσει περαιτέρω ώθηση στην οικονομία, αφού θα δημιουργηθούν πολλές νέες θέσεις εργασίας διάφορων ειδικοτήτων.

Βεβαίως, στην περιοχή του προτεινόμενου Παρράσιου Πάρκου, δεν έχει αρμοδιότητα μόνον η Εφορεία μας, γιατί αυτό εκτείνεται σε τρεις Νομούς, της Αρκαδίας, της Ηλείας και της Μεσσηνίας. Εάν δούμε την έκτασή του στο χάρτη, θα διαπιστώσουμε ότι κατέχει την καρδιά της Πελοποννήσου. Θα πρέπει, λοιπόν, να ενημερωθούν και οι αρμόδιες Εφορείες, Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, Βυζαντινών Αρχαιοτήτων και Νεωτέρων Μνημείων, που είναι υπεύθυνες για το σύνολο της περιοχής.

Εύχομαι η πρωτοποριακή αυτή πρόταση να υιοθετηθεί από εκείνους που πρέπει, και καταρχήν από τον κόσμο που κατοικεί μέσα στην

προτεινόμενη ζώνη, από τους τοπικούς άρχοντες, οι οποίοι συμφωνούν
εξ όσων γνωρίζω, αλλά και από τα υψηλότερα πολιτικά κλιμάκια. Η
Εφορεία μας θα σταθεί αρωγός σε ο,τιδήποτε της ζητηθεί.

Δρ. Μιχάλης Πετρόπουλος
Αρχαιολόγος
Διευθυντής ΛΘ΄ Εφορείας
Προϊστορικών και Κλασικών
Αρχαιοτήτων Τρίπολης